

УДК 657.471.65

Доц. Є.І. Цікало<sup>1</sup>, канд. екон. наук;  
аспір. К.А. Артюшок<sup>2,3</sup> – Львівський НУ ім. Івана ФранкаЗАВДАННЯ І МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО  
АУДИТУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ  
ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Обґрунтовано необхідність функціонування внутрішнього аудиту підприємств. Визначено основні завдання внутрішнього аудиту адміністративних витрат лісогосподарських підприємств, а також подано джерела інформації та запропоновано послідовність його проведення.

*Doc. Ye.I. Tsikalo; doctorate K.A. Artyushok – L'viv NU Ivan Franko's name*Targets and methods execution internal auditing of administrative  
expenses in forestry enterprises

The article deals with necessity of function of internal auditing system in enterprises. It was determined basic targets internal auditing of administrative expenses in forestry enterprises, it was illustrated the sources of information and succession of execution internal auditing.

Важливою і ефективною передумовою досягнення економії адміністративних витрат лісогосподарських підприємств є організація на підприємстві постійного контролю за цією групою видатків. Досягти успіху завдяки лише оперативному контролю, який виконується працівниками та керівництвом під час оформлення (підписання) первинних документів, надзвичайно важко, а часто і неможливо.

У сучасних економічних умовах зовнішній фінансовий контроль, який здійснюється ревізійними, податковими і аудиторськими службами, часто не задовольняє потреби власників чи керівників підприємств в отриманні інформації про реальний стан справ на підприємстві і напрямки його поліпшення, тобто виникає необхідність налагодити й інші, ефективніші види контролю, одним з яких є внутрішній аудит.

Зважаючи на порівняно короткий час існування поняття "внутрішній аудит" в Україні, потребують уточнення деякі аспекти його застосування щодо контролю адміністративних витрат на підприємствах лісового господарства.

Метою статті є визначення основних завдань, що вирішуються з допомогою внутрішнього аудиту адміністративних витрат лісогосподарських підприємств, а також обґрунтування джерел інформації та розробка послідовності його проведення.

Проведене дослідження нормативно-правової бази [4], праць вітчизняних [2, 3] і зарубіжних [1] вчених дозволило виділити такі найважливіші завдання внутрішнього аудиту адміністративних витрат лісогосподарських підприємств:

- формування ефективних інформаційних потоків, що задовольнили б потреби керівництва підприємства та його структурних підрозділів у достатній інформації для прийняття необхідних стратегічних та оперативних рішень з питань управління адміністративними витратами;

- отримання необхідних для внутрішньогосподарських потреб управління і складання фінансової та управлінської звітності даних про адміністративні витрати за елементами витрат і за калькуляційними статтями в цілому по підприємству;
- забезпечення адекватного розподілу адміністративних витрат між конкретними видами продукції для потреб управлінського обліку;
- забезпечення достовірного відображення в оперативному, управлінському та фінансовому обліку, а також у внутрішньогосподарській звітності фактичної величини адміністративних витрат структурних підрозділів підприємства;
- формування інформації для вдосконалення процесу планування адміністративних витрат як в цілому по підприємству, так і по окремих структурних підрозділах;
- контроль за непродуктивними і нераціональними адміністративними витратами з метою виявлення внутрішньогосподарських резервів їх зниження.

До складу інформаційної бази внутрішнього аудиту адміністративних витрат підприємства увійдуть:

- нормативно-правові акти щодо законності господарської діяльності та організації обліку;
- нормативні акти щодо регламентування складу адміністративних витрат, їх обліку та списання;
- інформація про облікову політику підприємства у сфері адміністративних витрат;
- планово-нормативна інформація про адміністративні витрати підприємства;
- внутрішня організаційно-розпорядча документація;
- матеріали попередніх перевірок;
- первинні і зведені облікові документи та реєстри аналітичного і синтетичного обліку адміністративних витрат;
- фінансова і статистична звітність.

Для отримання не лише узагальненої, а й конкретнішої і точнішої інформації, яка б дала змогу ефективніше управляти адміністративними витратами за структурними підрозділами підприємства, аудитор доцільно усі виробничо-господарські підрозділи підприємства групувати за центрами виникнення адміністративних витрат і центрами відповідальності за здійснені адміністративні витрати. За таких умов на кожному рівні управління забезпечуватиметься мотивована відповідальність працівників за здійснені витрати і раціоналізацію діяльності.

На підприємствах лісового господарства центрами відповідальності щодо адміністративних витрат будуть такі структурні підрозділи: "Дирекція", "Адміністративно-господарська частина", "Відділ головного механіка", "Інженер з охорони праці", "Агент з постачання", "Відділ кадрів", "Бухгалтерія".

Аудиторську перевірку адміністративних витрат ми пропонуємо проводити поетапно у послідовності, наведеній нижче. У процесі проведення внутрішньої перевірки адміністративних витрат, аудитор зобов'язаний:

## 1. Перевірити наявність первинних облікових документів.

До таких документів треба віднести: розрахунок амортизаційних відрахувань основних фондів адміністративно-господарського призначення; розрахунок зношення МШП; розрахунок витрат на електроенергію для освітлення територій загальногосподарських підрозділів та будівель адміністративного призначення; накладні вимоги на відпуск матеріалів на загальногос-

<sup>1</sup> доцент кафедри обліку і аудиту Львівського НУ ім. Івана Франка<sup>2</sup> аспірант кафедри обліку і аудиту Львівського НУ ім. Івана Франка<sup>3</sup> старший викладач кафедри фінансів Міжнародного університету "Рівненський економіко-гуманітарний інститут" ім. акад. Степана Дем'янчука

подарські потреби; лімітно-забірні картки; наряди на відрядні роботи; розрахунки внесків на обов'язкове соціальне страхування тощо.

*2. Визначити наявність планових величин адміністративних витрат на відповідний період (квартал, півріччя, рік) по всім центрам відповідальності та центрам витрат і в цілому по підприємству.*

Це надзвичайно важливо для цілей управління формуванням прибутку підприємства і його використання. Сьогодні окремі керівники підприємств та економісти вважають, що ринкові взаємовідносини самостійно все врегулюють і тому планові показники адміністративних витрат їм непотрібні. Такий підхід помилковий, адже ціна на продукцію підприємства залежить не тільки від попиту і пропозиції, а й від величини витрат. Тому контроль за їх формуванням повинен виконуватись постійно.

*3. Виявити наявність та правильність синтетичного та аналітичного обліку адміністративних витрат.*

Перевірити, чи ведеться облік за рахунком 92 "Адміністративні витрати" у журналі 5 та 5-1 журнально-ордерної форми обліку. Згідно з Методичними рекомендаціями зі застосування регістрів бухгалтерського обліку, затверджених наказом Міністерства фінансів №356 від 29.12.2000, регістри для аналітичного обліку адміністративних витрат не передбачені. У зв'язку з цим, лісгосподарські підприємства, на яких цей облік раніше був заведений, перестали його виконувати.

Усе це значною мірою звужує базу для проведення економічного аналізу, а, отже, виявлення резервів зниження адміністративних витрат. Значення регістрів аналітичного обліку адміністративних витрат лісгосподарських підприємств, на наш погляд, можуть виконувати планові кошториси та періодичні звіти керівників центрів відповідальності за здійснені адміністративні витрати.

В умовах використання комп'ютерної техніки з'являється можливість ведення синтетичного та аналітичного обліку усіх накладних витрат, в тому числі й адміністративних, використовуючи електронні таблиці або інші види програмного забезпечення, з врахуванням відхилень від планових значень.

*4. Визначити правильність, обґрунтованість і повноту віднесення (списання) на рахунок фінансових результатів адміністративних витрат підприємства.*

Тут можливі випадки необґрунтованого списання окремих видатків на собівартість продукції (робіт, послуг): втрати цінностей, дебіторської заборгованості, представницьких витрат тощо.

Необхідно переконатись у порядку, правильності розподілу накладних витрат за об'єктами обліку та поділу на постійні та змінні загальновиробничі витрати, адміністративні витрати та витрати на збут відповідно до класифікаційних ознак П(С)БО 16.

*5. Узагальнити результати аудиторської перевірки та оформити їх відповідним документом.*

В аудиторському висновку має бути відображено, наскільки діяльність підрозділу, що перевірявся, відповідає існуючим законодавчим і нормативним

вимогам, цілям підприємства та його виробничим і фінансовим планам. Аудиторський висновок має містити інформацію, яка відображає достовірність та повноту фінансової документації підприємства про правильність ведення синтетичного та аналітичного бухгалтерського обліку. В аудиторському висновку необхідно звернути увагу на виявлення помилок, шахрайств та інших подібних випадків в діяльності підприємства чи організації, а також всіх ситуацій, які можуть становити ризик збитків для підприємства.

Опрацювання висновків та рекомендацій, на наш погляд, має відбуватись як після проведення, так і під час здійснення аудиторської перевірки. Це дасть змогу аудиторам уникати ризику неправильного розуміння або тлумачення фактів, оскільки суб'єкт аудиту зможе надати пояснення, висловити свою думку щодо виявлених у результаті перевірки фактів, висновків та рекомендацій.

Аудиторський висновок за результатами внутрішнього аудиту доцільно надавати не тільки керівництву підприємством, а й співробітникам, які можуть вжити заходів щодо усунення виявлених недоліків або гарантувати їх виконання. Аудиторський висновок може надаватися іншим зацікавленим особам або тим, чий інтерес були порушені в результаті проведення перевірки.

Внутрішній аудитор, виконуючи свої функції в середині підприємства і з ініціативи його керівництва, повинен акцентувати увагу не лише на тому, як функціонують системи обліку, контролю, а й наскільки вони ефективні в досягненні цілей, для яких призначені, і які в них можуть бути зроблені вдосконалення. Ефективність внутрішнього аудиту треба оцінювати не за кількістю проведених перевірок і сумах виявлених збитків, а за тим, наскільки поради цієї служби сприяють стійкості фінансового стану певного підприємства.

Отже, в сучасних умовах господарювання необхідність внутрішнього аудиту адміністративних витрат є економічно обґрунтованою. Перевірені на практиці методи його роботи дають змогу не лише удосконалити системи управління адміністративними витратами, а й вживати потрібні заходи для наведення порядку в документообігу в цілому та значно покращити фінансову дисципліну на підприємстві.

Розуміння керівництвом, співробітниками підприємств необхідності та доцільності здійснення внутрішнього аудиту та інших процедур, які входять до завдань та в компетенцію аудиторської служби підприємства, є важливою передумовою успішного управління підприємствами в сучасних умовах господарювання.

## Література

1. Аудит Монтгомери/ Ф.Л. Дефлиз, М.Б. Хирш; Пер с англ. под ред. Я.В. Соколова. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997 – 542 с.
2. Давидов Г.М. Аудит: Навч. посібник, 2 доп. і доопр. видання – К.: Вища школа. – Знання, 2001. – 574 с.
3. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Основи аудиту: Навч. посібник. – К.: Каравелла; Львів: Новий світ. – 2000. – 504 с.
4. Національні нормативи аудиту. Кодекс професійної етики аудиторів України. – К., 1999. – 275 с.